

A Budapest-Koppenhága Fesztivál plakátjára is kollégánk szegedi Requiem-előadáson készült felvétele került. (Fotó: Nagy László)

Szegedi Kortárs Balett - két képben

Szinte egész nyáron dolgozott a Szegedi Kortárs Balett – és ez jó. Júliusban Olaszországban voltak, Cividaleban, mint két évvel ezelőtt. A Giorgio Pressburger által szervezett Mittelfest egyik legrangosabb táncegyütteseként ünneplik őket a csak most megérkezett kritikákban.

Nyári sikerek

Az Ezredvég című programmal szerepeltek Közép-Európa művészeti együtteseinek fesztiválján, amely az együttes művészeti vezetőjének, Juronics Tamásnak a Regenezis és A porond című táncművét, valamint Itzik Galili Máz című koreográfiáját fogja össze. „Juronics kedveli a páros mozgást és ezt szívesen sokszorozza meg csoportdinamikában: a Regenezis példabeszéd az emberi kapcsolatok elbarbárosodásáról...” – írja az Il Piccolo című lap. Ugyanebben a cikkben Galili darabjáról és a szegedi tervező, Molnár Zsuzsa jelmezeiről ez áll: „A Máz az est legmegnyugtatóbb epizódja. Egy szerelem, rövid, gátlástalan,

könnyű, sodró szerelem. Itzik azt mondja: torna, akrobatizmus és az izmok lendülete. Molnár Zsuzsa ruhái olyanok, mint amilyeneket Michael Clark csinálna és amilyen a L.O.V.E.-é. Provokáló felsőrész, fekete szín és flitterek...”

Az Il Gazzettino „A Szegedi balett bemutatja korunk nyugtalanságát” című írásában olvastuk: „Ezek a rendkívüli táncosok elbűvölték a tér népes közönségét, olyannyira, hogy az utolsó percig a helyükön maradtak az estét zavaró hideg és kellemetlen szél ellenére. (Az előadásokat a városka templomterén tartották, amelyet ott is Dóm térnek neveznek. – a szerk.) A fiatal szegedi társaság előadását azok a nyugtalan gondolatok inspirálták, amelyek évezredünk végét kísérik... Egy valóban egyedülálló fiatal magyar táncművészet képe emelkedett ki. Fő jellemzői szembetűnőek: a táncosok nagyon erős technikai és fizikai felkészültsége, a tánc- kar felé fordulás és egy valóban eredeti stílus, mely bár a kortárs tánc technikai pilléreiből indul (Graham, Cunning-

ham), teljesen új megoldásokhoz érkezik.” „...A porond fejezi ki legjobban a táncosok technikai adottságait és Juronics kreatív ihletét: a táncosok egy rugalmas szőnyegen mozognak, mely lehetővé teszi, hogy akrobatikus esésekbe vessék magukat és plasztikus formákban szökkenjenek vissza.”

Roberto Galvan Mozart Requiemjére komponált azonos című balettjét a Petőfi Csarnokban látta egy koppenhágai producer, azonnal meg is hívta. A nyári koppenhágai két Requiem-előadás hatalmas siker volt.

Új tagok és más vendégek

Juronics Tamás két hétig Amszterdamban tartott modern tánc kurzust – a világ számos országából való mesterek társaságában. A kapcsolatteremtésre is egyszerű alkalom volt, akárcsak az egy hetes Zürich-i tanítás, amelyre egy magániskola kérte fel. (Itt tanít a

szegedi együttes tavaly időszerűsített tagja, Beatrice Scherz is.) Juronics nem üres kézzel tért haza: a Szegedi Kortárs Balett új tagjait – Giulia Anna Urciuolit, Giovanni Scarcellát – a nyári kurzusokon ismerte és hívta meg.

A két évvel ezelőtti izraeli koreográfiai versenyen nemcsak az azóta félig-meddig szegedivé vált Roberto Galvan nyert, hanem a Londonban dolgozó Ben Craft is. Az új szezonban mindkettejükkel találkozunk: a január 20-ra tervezett, négy kamaraműből álló bemutató egy-egy koreográfiafiát készítek. A harmadikat is külföldi fiatal jegyzi, Vera Sandler, aki Amszterdamban él, s jelenleg a Kölni Táncforum koreográfusa. A negyedik darab Juronics Tamás új balettje lesz.

Nagyvállalkozások

Az áprilisra tervezett második balettbemutató „nagyvállalkozása” is Juronicsé: a számos, kalasszikussá vált feldolgozás után ő is megrajzolja Sztravinszkij Tavasz áldozásának táncképét. A tavaszi bemutató másik darabját Itzik Galili koreografálja.

Mindezek előtt, október 10. és 20. között ismét koreográfiai verseny lesz Izraelben, amelyen Juronics és a társulat is indul, most készülő kamaraművekkel.

Az évad végefelé, májusban, balettgálát terveznek a szegedi színházban, amelyen a hazai kortárs balett reprezentánsai vonulnak fel.

A sűrű programnak természetesen ára volt, van és lesz: a balettosok nem a színház szűkös pénztárcájára voltak utalva, minisztériumi és alapítványi pályázati pénzekből finanszírozták az utakat, a Tisza Volán pedig szállította őket. (A Kortárs Balettért Alapítvány persze „elbíra” az újabb támogatásokat, ezért közülük számlaszámát: Dunabank Rt. Szeged, 289-98950-708.)

S. E.

A bajmóci csoda

Pavel Tigrid cseh és Lubo Roman szlovák kulturális miniszter Brnóban kulturális és együttműködési szerződést írt alá, melynek értelmében Szlovákia visszakapja Prágától a rendkívül értékes műkincsnek számító bajmóci oltárt. Az évtizedekkel ezelőtt az egykori közös fővárosba, Prágába került bajmóci oltár Csehország és Szlovákia kettéválása óta a „vagyonelosztás” körüli vita szimbólumává vált. A ko-

rábbi megállapodás értelmében Szlovákia másik tíz gótikus táblaképet juttat Csehországnak.

A rendkívül értékes műkincs azt követően került a prágai Nemzeti Képtárba, hogy a Pálffy János építette bajmóci kastélyból a harmadcas években elrabolták, de a hatóságok mégis rátaláltak, miközben a műkincsrablók külföldre akarták csempészni a „bajmóci csodát.”

■ Százharmincöt éve született

A Szegedi Napló szerkesztője

A Csongrád vármegyei Szentesen született 1859. szeptember 28-án. Író, újságíró. Békeffy László színmű- és kabaréíró apja. Tanulmányait Szentesen és Szegeden végezte. 1876-ban a budapesti színi-akadémiára iratkozott be, ahol operát tanult. Egészségügyi okokból hamarosan pályát változtatott. 1878-ban a Szegedi Néplap munkatársa lett. 1879-ben a Budapesti Független Hírlap belső munkatársaként dolgozott a fővárosban. Ebben az időben a Magyarországi és a Nagyvilág közölte elbeszéléseit. 1880-ban települt véglegesen Szegedre, és Bolygó álnév alatt a Szegedi Híradóba írt tárcákat. A Szegedi Naplónál Mikszáth Kálmán íratott vele próbatárcát. A Szegedi Naplónak előbb munkatársa, majd 12 évig főmunkatársa, 1899-től haláláig felelős szerkesztője volt. Ő honosította meg a szegedi lapokban a modern hírszolgáltatás eszközét, a riport műfaját. A századvégi vidéki hírlapírást addig nem tapasztalt színvonalra emelte. Munkatársai között volt Tömörkény István, Gárdonyi Géza, Móra Ferenc. Az ő ideje alatt vált a Szegedi Napló az egyik legmodernebb és legprogresszívebb vidéki napilappá. Az ő lapja fedezte föl Juhász Gyulát. A szegedi Ho-

mokóra 1928. 5. számának Szegedi őskert című rovatában írja Juhász Gyula: „Első verseimet Békefi Antal közölte a régi Szegedi Naplóban. Első sikeremet tehát neki köszönhettem. Tizenhat éves voltam akkor..., és ha jó Békefi Antal nem karol föl a lapjában, ki tudja, ma talán kénytelen volnék miniszteri tanácsossággal keresni meg a mindennapi kenyeret!” Írásait számos fővárosi és vidéki lap közölte (Békefi, Toncsi, Fidéi, Rió álnévek alatt). Rendkívül termékeny író volt. Novellái önálló kötetekben is megjelentek. Péter László írja: „Egyetlen verszövege élte túl őt, és tette halhatatlanná. ... amelynek dallama Dankó Pista szívében zenedült meg: Eltörtött a hegedűm, nem akar szólani...” (A szeretete Város, Bp., 1986.) Jelentős szerepet vállalt Szeged irodalmi és politikai életében. A Dugonics-Társaság egyik alapító tagja, majd főtárgya és a szépirodalmi szekció elnöke, a Független és 48-as Párt alelnöke, a Törvényhatósági Bizottság tagja volt. A Vidéki Hírlapírók Szövetségének alelnöki tisztét is betöltötte. 48 évesen tüdőbajban halt meg Szegeden 1907. október 2-án. Szeged városa érdemei elismeréseként díszsírhelyet jelölt ki számára.

Bodrits István

■ Rókusi orgonaesték sorozat

Újdonság: szimfónia, orgonára

Szabó Imre orgonaművész, a Pozsonyi Konzervatórium tanára mutatkozik be az őszi sorozat nyitóhangversenyén szeptember 28-án 19 órakor a Szeged-Rókusi katolikus templomban. Műsorán J. S. Bach, Liszt Ferenc és L. Vierne alkotásai szerepelnek. A Bach műveinek jegyzékében 541-es számmal viselő G-dúr Prelúdium és Fuga között ezen az estén az O. Lamm Gottes, unschuldig... (Krisztus ártatlan Bárány...) kezdetű korál dallamának feldolgozása csendül fel. Ezt követi Liszt Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen... című kompozíciója, amely Bach 12. Kantátájának egyik témáját dolgozza fel.

Az est befejező száma egy ritkán hallható különlegesség lesz, egy tipikusan francia sajátosság: szimfónia, orgonára. A Rókusi orgonaesték történetében először hallhatunk egy teljes, öt tételes orgonaszimfóniát; Louis Vierne Op. 20-as II. szimfóniáját. Az első tétel „Allegro” szabályos szonátaforma,

pontozott ritmusú főtémájával szemben éneklő melléktémát hallunk. A második „Choral” saját dallam, melyet kétszer megszakit egy forte „agitato” szakasz, mely végül diadalmos fortissimóba torkollik. A harmadik tétel játékos „Scherzo”, mely két témával építkezik, majd elmélyült hangú „Cantabile”-t hallunk, ez formailag három szakaszos zenei anyagot hoz. A befejező „Final” szintén szonátaformában fródott, rövid fantáziaszerű bevezetés után szólal meg a főtéma, majd az átvezetés után a jellegzetes ritmusú melléktéma. E három zenei gondolatból alkotta meg Vierne a hatalmas, sodró lendületű zárótételt.

A Szeged-Rókusi plébánia-templom és a Pompeji irodalmi. művészeti, bölcséleti folyóirat szerkesztőségének közös szervezésében megrendező hangversenyeket a Nemzeti Kulturális Alap zenei szakmai kollégiuma támogatja, a belépés díjtalan.

■ A szegedi bemutató azért korántsem fogja át e művészi pálya egészét. A művek többsége ugyanis a grafikus Bortnyikot idézi. Azt a virtuóz, Janus-arcú alkotót, aki az önálló rézkarcokkal, tusrajzokkal vagy limómetsetekkel párhuzamosan majd' mindig felvállalta a könyvművészet, az illusztrálás és a plakáttervezés műfajait is. Igaz, a Konstruktív Galéria szarkasztikus figurái már a hatvanas évek másfajta szemléletére utaltak. Miként az olajfestmények is. De ennyi „körítés” mégiscsak kellett. Így is rákényszerültünk, hogy ne csak a művészi változatossággal, hanem a belső összefüggésekkel is törődjünk.

Láthattuk például: a pályakezdő alkotó szinte bámulatos gyorsasággal haladt előre. 1916-ban még természetelvű, enyhén stilizált grafikákat csinált. A következő években viszont már egy izzig-vérig korszerű, érett hangú mester állt előttünk. Aki a kubizmus, a futurizmus és a német expresszionizmus formaválmányait ugyanúgy feldolgozta, akár a hazai avantgárd legfrissebb eredményeit. Művei mégsem lettek eklektikusak.

Elég csak szemügyre vennünk az Evezőöket, vagy az Aktivizmus című nyomatot. Összefogott mértánias, organi-

■ Hit, cselekvés, kiábrándultság

Bortnyik Sándor emlékezete

(1893–1976) Szemmagasságban sok-sok grafika és néhány olajkép, a tárlókban folyóiratok, könyvek és fotódokumentumok, a magasban pedig öblösebb méretű plakátok sorakoznak. Bajkay Éva, a Bortnyik Sándor emlékkiállítás rendezője mindenestre kitűnően ismeri a mester többretegű, szövevényes munkásságát. És szemlátomást ehhez igazodott.

kus és dinamikus kompozíciókat látunk. És az is kiderül: a fiatal Bortnyikot leginkább a kollektív cselekvés heroikus lendülete érdekelte. Együttal a baloldali, forradalmi eszmék szolgálata. Innen eredt jellegzetes motívumkészlete is, amelyben a zaklatott, szuggesztív portrék és a vaskos, zászlót vívó munkások éppúgy helyet kaptak, mint a gyárak, a házak, és a reményt hozó napkorongok.

Az aktivista, dekoratív szellemű Bortnyikban már ott lapangott a továbblépés: a sík-

konstruktivizmus lehetősége. Más kérdés, hogy lazábban, változatosabban szerkeszti mértánias lapjait, mint Kassák, a mozgalom atyamestere. Ám így is látható: ezúttal már a vizuális tömörítés, a formaszigorítás legvégső pontjánál vagyunk. Ami feltétlenül mérlegelésre és újabb irányváltásra készítette az alkotót.

Vissza az életbe, a realitás közlébe! Bortnyik Sándor végül is így oldotta meg a kínzó dilemmát. És tényleg: a 20-as évek végének figurális rajzai már valószerűbben, érzék-

letesebben indáznak, mint legkorábbi alakjai. Ahogyan neoklasszikus, metafizikus olajképeiben is felszínre törtek a plasztikus és lírai jellegű sugallatok. A Vörös fárosznak például egy mechanikus, báb-szerű figura a főszereplője. A rideg, mértánias nagyvárosi háttérben ugyanakkor egy gyármotívum is feltűnik, amely néhány éve még amolyan növétségesnek számított. Most azonban kimondottan ellenség. Szó ami szó: ez az alkotó már perben, haragban áll a modern világgal. Késérő ironiája is ebből táplálkozik.

Mégis: a plakáttervező Bortnyik ugyancsak beépült e gépezetbe. Ha kellett, szentet, Zwack unikumot, netán Modiano cigarettát reklámozott. És nem is akármilyen esztétikai igénytel. Eszembe jutnak itt a mai plakátok. Főként a szájbárágósok, az édeskések és a szemmitmondóak. Minthogy túl sok van belőlük. Úgyhogy Bortnyik Sándortól még most is tanulhatunk.

Szuromi Pál